

Asia: VN/34515/2024

Kommentointipyyntö: Sivistyksestä suunta Suomelle - Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio vuoteen 2040

1. Suomi on sivistyksen, demokratian ja tieteen vapauden edelläkävijä.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoite on vahva ja ajankohtainen. Pirkanmaan hyvinvointialueen näkökulmasta erityisen tärkeää on tieteen vapauden ohella sen käytännön hyödyntäminen julkisissa palveluissa, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Täsmennystarve:

- Toimenpiteissä tulisi korostaa tutkitun tiedon käytännön implementointia hyvinvointialueiden palveluihin – ei vain korkeakouluissa.
- Henkilöstön osaamisen kehittämistä koskevat rakenteet tulisi kytkeä kansalliseen tutkimus- ja tietopolitiikkaan.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Lisäys:

- Yhteistyötä tiedeyhteisön ja hyvinvointialueiden välillä tulisi vahvistaa esimerkiksi yhteisillä data- ja tutkimusalustoilla (esim. SOTE-data, rekisteritutkimus).
- Varautuminen ja resilienssi ovat hyviä painotuksia – tätä voisi laajentaa koskemaan myös osaajapulaa ja osaamisen jatkuvuutta.

2. Koulutus kuuluu kaikille ja mahdollisuuksia lisätään erityisesti nuorille.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoite on keskeinen myös hyvinvointialueen näkökulmasta: osaajapula sosiaali- ja terveysaloilla on rakenteellinen ja pitkäkestoinen.

Täsmennys:

- Vision tulee tunnistaa alueelliset erot koulutukseen pääsystä ja koulutustarjonnassa.
- Lukiokoulutuksen saatavuuden parantaminen mainitaan – tärkeää on varmistaa myös toisen asteen ammatillisen koulutuksen läpäisy ja valmiudet SOTE-alan korkeakouluopintoihin.
- Nuorten perustaitojen (luku- ja kirjoitustaidot) saavuttaminen laadukkaassa peruskoulutuksessa turvaa korkeakoulukyvykkyyden.
- Perusopetuksen laatuun ja nuorten valmiuksiin korkeakoulutyöskentelyyn tulee toisella asteella kiinnittää huomiota yhtä enemmän.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Lisäsehdotuksia:

- Koulutuspolkujen sujuvoittaminen erityisesti hoitotyöhön, sosiaalityöhön ja muihin kriittisiin SOTE-ammatteihin.
- Tarvitaan valtakunnallinen malli korkeakoulupaikkojen mitoitukselle suhteessa alueelliseen osaajatarpeeseen (nykyinen järjestelmä ei riittävästi huomioi Pirkanmaan kasvua ja rekryointitarvetta).
- Työelämäyhteyksien vahvistaminen on tärkeää – hyvinvointialueet tulee sisällyttää järjestelmällisesti korkeakoulujen kumppaneiksi.

3. Luovat osaajat ja kunnianhimoinen tutkimustoiminta uudistavat yhteiskuntaa.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoite on oikeasuuntainen, mutta siitä puuttuu hyvinvointialueiden rooli TKI-toiminnassa. SOTE-sektori on Suomessa yksi suurimmista innovaatioalustoista, mutta sitä ei mainita eksplisiittisesti.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Täsmennys-/lisäsehdotuksia:

- T&K-lain toimeenpanossa tulee huomioida hyvinvointialueiden mahdollisuus toteuttaa käytännönläheistä, vaikuttavaa tutkimusta ja innovaatiotoimintaa yhdessä korkeakoulujen kanssa.
- Tutkimusinfrastruktuuriluetteloihin on syytä lisätä myös sosiaali- ja terveydenhuollon palveluympäristöt (esim. testbed-toiminta, tiedolla johtamisen alusta, hoitotyön kehittämisympäristöt).
- Tutkijakoulutuksen uudistaminen voisi sisältää monialaisia sosiaali- ja terveysalan tohtoripolkuja, jotka yhdistävät käytännön työn ja tutkimuksen.

4. Rohkea uudistuminen rakentaa tulevaisuuden osaamista: korkeakoulujen erikoistuminen ja yhteistyö vahvistuvat.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Erikoistuminen on kannatettavaa. Pirkanmaan näkökulmasta tärkeää on, että korkeakoulujen roolit eriytyvät, mutta samalla yhteistyö hyvinvointialueen kanssa vahvistuu.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Lisäsehdotuksia:

- Koulutusvastuiden uudistamisessa tulee varmistaa, ettei SOTE-alan koulutustarjonta keskity liikaa harvoihin keskuksiin – alueellinen saavutettavuus on kriittistä.
- Digitaalisen infrastruktuurin kehittämisessä korkeakoulut ja hyvinvointialueet olisi järkevää kytkeä yhteen (esim. yhteiset digitaaliset oppimisympäristöt, tiedonvaihto).

- Yritysyhteistyön rinnalla tulee vahvistaa julkisen sektorin TKI-yhteistyötä, sillä suurin palvelutuotanto tapahtuu hyvinvointialueilla.

5. Kohti kasvua: korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoitus monipuolistuu.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Vision linjaus 4 % BKT:sta on oikea. Pirhan näkökulmasta tärkeää on, että kasvavat TKI-panostukset näkyvät myös sote-innovaatiotoiminnassa ja moniammatillisessa tutkimuksessa.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Lisäehdotuksia:

- Yksityisen rahoituksen lisäämisen rinnalla tulee huolehtia siitä, että julkisen sektorin toimijoiden (kuten hyvinvointialueiden) osallistuminen on taloudellisesti mahdollista.
- Laadunarvioinnin uudistamisessa tulee huomioida myös yhteiskunnallinen vaikuttavuus – erityisesti palvelujärjestelmän kehittäminen.

Vision tavoitteiden ja toimenpidesuositusten kokonaisuus

6. Puuttuuko vision tavoitteista ja toimenpidesuosituskokonaisuudesta jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai poispriorisoida?

Kyllä.

Pirkanmaan hyvinvointialueen näkökulmasta puuttuu:

1. Hyvinvointialueiden rooli koulutuksessa, TKI-toiminnassa ja osaamisen kehittämisessä.
2. SOTE-osaajapulan ratkaisut eivät näy riittävästi, vaikka kyse on kansallisesta kasvun ja turvallisuuden kysymyksestä.
3. Palvelujärjestelmä innovaatioympäristönä tulisi tunnistaa yhtenä tutkimusinfrastruktuurialustana.
4. Vision tulee huomioida alueellinen saavutettavuus – muutoin riskinä on osaamisen keskittyminen.

Vision kokonaisuus ja muut osiot

7. Mahdolliset kommentit vision tilannekuvaan liittyen

Hyvä analyysi, mutta:

- Tilannekuva ei riittävästi huomioi SOTE-alan kasvavaa osaajatarvetta ja väestörakenteen muutosta (ikäntyminen, exitit).
- Hyvinvointialueiden merkitys suurena työvoimaorganisaationa ja TKI-ympäristönä puuttuu.
- Koulutustason noston kriittisin este on sosiaali- ja terveysalan vetovoiman lasku – tilannekuvassa tämä ei näy.

8. Miten arvioisit visiota ja sen toimenpiteitä kokonaisuutena

Visio on kunnianhimoinen ja tulevaisuuteen katsova. Se sopii hyvin Suomen pitkän aikavälin kehitykseen.

Pirkanmaan hyvinvointialueen näkökulmasta keskeistä on varmistaa, että visio:

- huomioi työvoimatarpeet aloilla, joilla rekrytointihaasteet ovat kriittisiä,
- vahvistaa korkeakoulujen ja hyvinvointialueiden yhteistyötä,
- tukee osaamistason nostoa tavalla, joka näkyy konkreettisesti hyvinvointialueiden palvelukyvyssä.
- Huomioidaan riittävästi visiossa nuorten neuronkirjon erityistarpeiden siirtyminen korkea-asteen koulutukseen ja työelämään?
- Toisella asteella on lisätty esim. lukiovalmentajia opinnoissa, jotta kaikilla nuorilla olisi mahdollisuus saavuttaa erityistarpeidensa näkökulmasta ylioppilastutkinto.

9. Muut kommentit

- Vision tulisi sisältää erillislinjaus sosiaali- ja terveysalan koulutuksen ja TKI-toiminnan vahvistamisesta, koska sillä on suora vaikutus kansalliseen turvallisuuteen ja huoltovarmuuteen.
- Kansainvälistymisessä voisi painottaa kohdennettua rekrytointia aloille, joilla työvoimapula on syvin.
- Digitalisaation osalta olisi hyödyllistä mainita yhteinen semanttinen tietoarkkitehtuuri korkeakoulujen ja hyvinvointialueiden välillä.

Tuomisto Kati
Pirkanmaan hyvinvointialue - Pasi Virtanen, konsernijohtajan varahenkilö